

WSTĘP

Program nauczania przedmiotu „Edukacja dla Bezpieczeństwa” opracowano na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Obejmuje on zakres wiedzy i umiejętności, odpowiedni dla szkół gimnazjalnych wszystkich typów i podkreśla szczególną rolę człowieka jako jednostki we współczesnym świecie.

Układ tematyczny proponowany w programie zakłada, że w pierwszej kolejności uczeń musi zapoznać się z rodzajami alarmów i z czynnościami jakie należy wykonać po ogłoszeniu alarmu w szkole. Następnie realizowane są tematy związane z bezpieczeństwem i pierwszą pomocą. Umiejętności i wiadomości o ratownictwie stanowią niezbędną podstawę do zrozumienia, jak należy postępować, gdy dojdzie do katastrofy, awarii, pożaru czy powodzi. To samo dotyczy pozostałych zagrożeń, takich jak: skażenie promieniotwórcze, awaria instalacji chemicznej, zatrucie substancjami toksycznymi. Na samym końcu omawiane są główne zagadnienia dotyczące ochrony i obrony cywilnej. Gdy uczeń zdobędzie wiedzę, jak może samodzielnie poradzić sobie w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia, zapozna się z funkcjonowaniem wyspecjalizowanych służb działających w czasie kryzysu.

Bezpieczeństwo ucznia, niezależnie od tego, gdzie się znajduje, zależy od jego świadomości zagrożeń i umiejętności zastosowania wiedzy w praktyce. Dlatego w procesie edukacyjnym należy stale pamiętać o zasadzie:

WIEDZA + UMIEJĘTNOŚCI = BEZPIECZEŃSTWO

CELE OGÓLNE

Uczeń:

- 1) przyswaja określony zasób wiadomości z zakresu bezpieczeństwa;
- 2) potrafi wykorzystać posiadane wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- 3) ma poczucie współodpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i zbiorowe oraz przekonanie o potrzebie czynnego udziału w jego kształtowaniu zarówno w skali indywidualnej, jak i lokalnej;
- 4) posiada umiejętności niezbędne do indywidualnego udzielania pierwszej pomocy w różnych warunkach zagrażających życiu, zdrowiu i mieniu oraz wie, jak zachować się w sytuacjach kryzysowych;

Ponadto celem programu jest kształtowanie postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

SZCZEGÓŁOWE CELE EDUKACYJNE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

CELE KSZTAŁCENIA

Uczeń

- zna sygnały alarmowe i związane z nimi zasady postępowania,
- rozpoznaje stany zagrożenia życia i zdrowia człowieka,
- zna metody przywracania podstawowych czynności życiowych człowieka i potrafi praktycznie je wykonać,
- rozumie mechanizmy wstrząsu pourazowego,
- wskazuje sposoby ewakuacji poszkodowanych,
- zna zasady udzielania pierwszej pomocy przy nagłych zasłabnięciach, omdleniach i utonięciach,
- zna sposoby tamowania krwotoków, rozpoznawania i opatrywania ran i potrafi je zastosować w praktyce,
- zna zasady pierwszej pomocy przy urazach termicznych (oparzeniach, odmrożeniach, wychłodzeniach organizmu),
- zna zasady postępowania przy porażeniu prądem elektrycznym,
- rozróżnia oparzenia chemiczne oraz zna zasady udzielania pierwszej pomocy,
- rozróżnia zatrucia na podstawie objawów oraz zna zasady udzielania pierwszej pomocy,
- zna czynności pierwszej pomocy przy złamaniach i urazach stawów oraz potrafi je wykonać,
- zna sposoby ochrony dróg oddechowych i skóry oraz potrafi praktycznie je zastosować,
- rozumie zjawisko paniki,
- potrafi opisać skalę oraz różnorodność zagrożeń naturalnych i tych spowodowanych przez człowieka oraz zna zasady postępowania przy ewakuacji z terenów zagrożonych,
- zna istotę zagrożeń, jakie niesie ze sobą powódź,
- zna przyczyny powstawania pożarów i sposoby ich zapobiegania,
- wie, jak posługiwać się podręcznym sprzętem przeciwpożarowym,
- zna zasady postępowania na wypadek pożaru w szkole,
- zna istotę katastrof i awarii technicznych,
- zna źródła promieniowania oraz potrafi wymienić jego skutki,
- zna i stosuje zasady ochrony wody i żywności na wypadek zagrożeń,
- wie, co to są zabiegi sanitarne i specjalne oraz w jakim celu się je stosuje,
- rozróżnia oznakowanie niebezpiecznych substancji chemicznych i biologicznych oraz tablic i znaków bezpieczeństwa,
- potrafi scharakteryzować rolę i zadania ochrony ludności i obrony cywilnej.

CELE WYCHOWAWCZE

- zachęcanie do przełamywania tkwiących w człowieku barier osobowościowych i kreowania aktywnych postaw wobec potencjalnych zagrożeń życia, zdrowia, mienia,
- kształtowanie zrozumienia podmiotowej roli człowieka w kreowaniu postaw prospołecznych oraz indywidualnych warunków bezpieczeństwa,
- przygotowanie do świadomego i aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej,

- opanowanie umiejętności indywidualnego udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach kryzysowych, przy zagrożeniu życia, zdrowia, mienia,
- poszanowanie przepisów prawa regulujących powinności obywatelskie,
- przełamanie egoistycznych postaw wobec zagrożeń,
- kształtowanie postaw odpowiedzialnych, kreatywnych, inicjatywnych,
- doskonalenie umiejętności diagnozowania sytuacji i zjawisk dotyczących zagrożeń,
- rozumienie i rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa w swoim środowisku,
- doskonalenie rozumienia własnych cech osobowości i reakcji organizmu oraz ich wpływu na otoczenie,
- przygotowanie do rozpoznawania sytuacji i zjawisk kryzysowych,
- propagowanie aktywnego udziału w pracach szkolnych kół zainteresowań.

MATERIAŁ NAUCZANIA

1. Alarmowanie

Sposoby i treści powiadamiania o zagrożeniach życia i zdrowia. Zasady zachowania się w przypadku ostrzeżenia i alarmowania. Alarm w szkole.

2. Pierwsza pomoc w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia człowieka

Rozpoznawanie urazów. Czynności doraźne ratujące życie. Łańcuch ratowniczy.

3. Czynności ratownika w przypadku zaburzeń oddychania oraz przy zatrzymaniu krążenia

Metody i czynności wentylacji zastępczej. Uciskanie klatki piersiowej. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa.

4. Wstrząs pourazowy

Przyczyny i rodzaje wstrząsów. Objawy. Zasady udzielania pierwszej pomocy przy wstrząsie pourazowym.

5. Sposoby ewakuacji poszkodowanych

Techniki podnoszenia, odciągania i transportu poszkodowanych. Przenoszenie poszkodowanych przez jedną i więcej osób.

6. Pierwsza pomoc w przypadku nagłych zasłabnięć, omdleń i utonięć

Pierwsza pomoc w przypadku nagłych zasłabnięć. Pierwsza pomoc w przypadku omdleń. Utonięcia.

7. Krwotoki, skaleczenia i rany

Pierwsza pomoc w przypadku krwotoków. Podstawowe zasady opatrywania ran. Sposoby zapobiegania zakażeniom. Posługiwanie się apteczką pierwszej pomocy i środkami podręcznymi.

8. Urazy termiczne

Pierwsza pomoc w przypadku oparzeń. Zasady postępowania ratowniczego przy odmrożeniach i wychłodzeniach organizmu.

9. Urazy spowodowane prądem elektrycznym

Urazy spowodowane prądem stałym i zmiennym. Wpływ wyładowań atmosferycznych na organizm człowieka. Pierwsza pomoc przy porażeniach elektrycznych.

10. Oparzenia chemiczne

Rodzaje oparzeń chemicznych. Zasady pierwszej pomocy przy oparzeniach chemicznych.

11. Zatrucia

Rozpoznawanie zatruc na podstawie typowych objawów. Pierwsza pomoc w przypadku zatruc.

12. Złamania kości i uszkodzenia stawów

Rodzaje urazów oraz ich charakterystyczne objawy. Pierwsza pomoc w przypadku złamania, zwichnięcia lub skręcenia. Zastosowanie unieruchomienia ułożeniowego.

13. Indywidualne środki ochrony dróg oddechowych i skóry

Etatowe i zastępcze środki ochrony dróg oddechowych. Typowe i zastępcze środki ochrony skóry. Posługiwanie się środkami ochrony dróg oddechowych i skóry.

14. Panika i sposoby jej zapobiegania

Panika i przyczyny jej powstawania. Reakcja tłumu i mechanizmy sprzyjające rozprzestrzenianiu się paniki. Możliwości przeciwdziałania panice.

15. Zagrożenia naturalne i spowodowane przez człowieka. Ewakuacja z terenów zagrożonych

Ogólna charakterystyka zagrożeń. Zagrożenia spowodowane przez człowieka. Ewakuacja ludności i zwierząt z terenów zagrożonych.

16. Zagrożenia powodziowe

Rodzaje powodzi. Zagrożenia, jakie niesie powódź. Zasady postępowania w obliczu zagrożeń powodziowych.

17. Charakterystyka zagrożeń pożarowych. Profilaktyka przeciwpożarowa

Rodzaje zagrożeń pożarowych. Profilaktyka przeciwpożarowa.

18. Posługiwanie się podręcznym sprzętem przeciwpożarowym. Postępowanie w wypadku pożaru

Podręczny sprzęt przeciwpożarowy. Zasady wykorzystania gaśnic. Czynności ratownicze podczas pożaru. Pożar w szkole.

19. Katastrofy i awarie techniczne

Rodzaje katastrof. Typowe awarie techniczne.

20. Źródła promieniowania i jego skutki

Źródła i rodzaje promieniowania. Czynniki rażenia wybuchu jądrowego. Możliwości ochrony przed promieniowaniem.

21. Ochrona żywności i wody w przypadku zagrożeń

Zasady zabezpieczania środków spożywczych przed skażeniami i zakażeniami. Zabezpieczenie źródeł poboru wody. Sposoby przechowywania artykułów spożywczych.

22. Zabiegi sanitarne i specjalne

Zabiegi sanitarne. Zabiegi specjalne.

23. Oznakowanie niebezpiecznych substancji toksycznych i biologicznych

Tablice i znaki bezpieczeństwa. Oznakowanie niebezpiecznych substancji na środkach transportowych.

24. Ochrona ludności i obrona cywilna

Obrona cywilna w świetle Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Konfliktów Zbrojnych. Podstawy prawne funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA, MATERIAŁ NAUCZANIA I PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNI

Lp.	SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA. UCZEŃ	MATERIAŁ NAUCZANIA	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA. UCZEŃ ZNA, WIE, ROZUMIE:	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA. UCZEŃ POTRAFI:
1.	zna sygnały alarmowe oraz sposoby ostrzegania przed zagrożeniami oraz związane z nimi zasady zachowania	<ul style="list-style-type: none"> – sposoby powiadamiania o zagrożeniach życia i zdrowia – techniki ostrzegania i alarmowania; tabela sygnałów alarmowych i sposobów ostrzegania przed zagrożeniami – zasady zachowania w przypadku alarmu i ostrzegania – alarm w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są znaczenia konkretnych sygnałów alarmowych – jakie są techniki alarmowania i ostrzegania 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać czynności nakazane określonymi sygnałami i komunikatami o zagrożeniu – wykonać ustalone czynności na wypadek alarmu w szkole
2.	rozpoznaje stany zagrożenia zdrowia i życia	<ul style="list-style-type: none"> – zaburzenia podstawowych funkcji życiowych organizmu – rozpoznawanie urazów – drożność, oddychanie, krążenie – pozycja bezpieczna (boczna ustalona) – czynności doraźne ratujące życie; łańcuch ratunkowy 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są podstawowe funkcje życiowe – jak rozpoznawać urazy – jakie są czynności tzw. łańcucha ratowniczego 	<ul style="list-style-type: none"> – reagować w przypadku osób z zaburzeniami podstawowych funkcji życiowych – rozpoznawać urazy – wskazać kolejne czynności łańcucha ratowniczego
3.	zna metody przywracania podstawowych czynności życiowych człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny zaburzeń czynności życiowych; metody i czynności wentylacji zastępczej – uciskanie klatki piersiowej – resuscytacja krążeniowo-oddechowa 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są przyczyny zaburzeń oddychania i krążenia – jak wykonuje się wentylację zastępczą – jak wykonać uciskanie klatki piersiowej – jak wykonać RKO 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać wentylację zastępczą – wykonać samodzielnie uciskanie klatki piersiowej – wykonać resuscytację krążeniowo-oddechową

4.	określa mechanizmy powstawania i rozwoju wstrząsu pourazowego	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny i rodzaje wstrząsów – objawy wstrząsu pourazowego – zasady zapobiegania rozwojowi wstrząsu pourazowego 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są przyczyny i objawy wstrząsu pourazowego – jak powstrzymać rozwój wstrząsu pourazowego 	<ul style="list-style-type: none"> – praktycznie wykonać czynności powstrzymujące rozwój wstrząsu pourazowego
5.	zna i stosuje sposoby ewakuacji poszkodowanych	<ul style="list-style-type: none"> – zasady podnoszenia ciężarów – techniki podnoszenia i odciągania poszkodowanych – przenoszenie poszkodowanych przez jedną i więcej osób – ułożenie bezpieczne na niszach – sporządzanie prowizorycznych noszy. 	<ul style="list-style-type: none"> – jak ograniczyć obciążenie własnego kręgosłupa przy podnoszeniu poszkodowanych 	<ul style="list-style-type: none"> – zastosować techniki podnoszenia i transportu poszkodowanych
6.	zna zasady pierwszej pomocy przy nagłych zasłabnięciach, omdleniach i utonięciach	<ul style="list-style-type: none"> – objawy i przyczyny nagłych zasłabnięć – pierwsza pomoc w przypadku omdleń; zapobieganie omdleniom, pierwsza pomoc w przypadku utonięcia 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są przyczyny zasłabnięć – jak zapobiegać omdleniom – jak udzielać pierwszej pomocy przy omdleniach i osobom tonącym 	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy przy omdleniu, zasłabnięciu i tonącemu – przedstawić treść wezwania pogotowia
7.	zna rodzaje krwotoków, sposoby ich tamowania oraz rodzaje ran i sposoby ich opatrywania	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaje krwotoków i sposoby ich tamowania – rodzaje ran – podstawowe zasady opatrywania ran – czynniki wpływające na proces gojenia się ran – sposoby zapobiegania zakażeniom – zastosowanie właściwego opatrunku w zależności od rodzaju i umiejscowienia rany 	<ul style="list-style-type: none"> – jak rozpoznać krwotok po objawach – jakie są sposoby ich tamowania – jakie są rodzaje ran – jak zapobiegać zakażeniom – jakiego rodzaju opatrunek zastosować 	<ul style="list-style-type: none"> – zatamować krwotok – wykonać opatrunek różnych ran
8.	zna zasady pierwszej pomocy przy urazach termicznych	<ul style="list-style-type: none"> – stopnie oparzeń – metody przybliżonego określania rozległości urazu – pierwsza pomoc w przypadku oparzeń – ocena stopnia odmrożenia na 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są stopnie oparzeń – jakie są metody określania rozległości oparzeń – czym charakteryzuje się odmrożenie 	<ul style="list-style-type: none"> – określić samopomoc przy urazach termicznych – udzielić pierwszej pomocy przy oparzeniach, odmrożeniach i

		<p>podstawie objawów miejscowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – pierwsza pomoc przy odmrożeniach – zapobieganie wychłodzeniom organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakterystyczne objawy wychłodzenia – jak udzielać pierwszej pomocy przy urazach termicznych 	wychłodzeniach organizmu
9.	zna zasady pierwszej pomocy przy urazach powodowanych prądem elektrycznym w różnych sytuacjach	<ul style="list-style-type: none"> – urazy spowodowane prądem stałym i zmiennym – wpływ wyładowań atmosferycznych na organizm człowieka – pierwsza pomoc przy porażeniach elektrycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie urazy może powodować prąd elektryczny – jaka jest kolejność czynności przy porażeniach elektrycznych 	– udzielić pierwszej pomocy w przypadkach porażenia prądem elektrycznym w różnych sytuacjach (praca, dom, teren)
10.	zna zasady pierwszej pomocy przy oparzeniach chemicznych	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaje oparzeń chemicznych – rodzaje zagrożeń występujących przy udzielaniu pomocy – pierwsza pomoc przy oparzeniach chemicznych – postępowanie przy oparzeniach wymagających szczególnej troski 	<ul style="list-style-type: none"> – jakiego rodzaju zagrożenia występują podczas udzielania pierwszej pomocy przy oparzeniach chemicznych – zasady udzielania pierwszej pomocy przy urazach chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy przy poparzeniach chemicznych – rozróżnić poparzenia wymagające szczególnej troski
11.	zna zasady pierwszej pomocy przy zatruciach	<ul style="list-style-type: none"> – najczęstsze przyczyny zatruc – drogi przenikania trucizn do organizmu – rozpoznawanie zatruc na podstawie typowych objawów – pierwsza pomoc przy zatruciach czadem, grzybami środkami czystości, produktami spożywczymi 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są przyczyny zatruc – jakimi drogami może przenikać trucizna do organizmu – jak udzielać pierwszej pomocy przy zatruciach 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznać zatrucia na podstawie typowych objawów – udzielić pierwszej pomocy w przypadku typowych zatruc
12.	określa i wykonuje czynności pierwszej pomocy przy urazach kostno-stawowych	<ul style="list-style-type: none"> – najczęstsze przyczyny urazów – rodzaje urazów oraz ich objawy. – pierwsza pomoc w przypadku złamania, skręcenia lub zwichnięcia – podręczne środki do unieruchomienia miejsca urazu 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie warunki i miejsca sprzyjają tego typu urazom – przyczyny urazów – jak udzielać pierwszej pomocy – jakie są podręczne środki 	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy w przypadku złamania, skręcenia lub zwichnięcia – zastosować podręczne środki do unieruchomienia urazu

		– zastosowanie unieruchomienia złożeniowego	do unieruchomienia miejsca urazu	
13.	znać etatowe i zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry; posługuje się zastępczymi środkami ochrony dróg oddechowych i skóry	– etatowe i zastępcze środki ochrony dróg oddechowych – etatowe i zastępcze środki ochrony skóry – posługiwanie się zastępczymi środkami ochrony dróg oddechowych i skóry	– jakie są etatowe i zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry	– posługiwać się etatowymi i zastępczymi środkami ochrony dróg oddechowych i skóry
14.	rozumie zjawisko paniki	– panika i przyczyny jej powstawania; reakcja tłumu i mechanizmy sprzyjające rozprzestrzenianiu się paniki – możliwości przeciwdziałania panice	– mechanizmy zjawiska paniki – zagrożenia wynikające ze zbiorowych reakcji otoczenia	– określić, jak można postąpić w przypadku paniki, aby ograniczyć zagrożenie własnego życia
15.	wymienia zagrożenia naturalne i spowodowane przez człowieka; określa sposoby ewakuacji ludzi i zwierząt z terenów zagrożonych	– charakterystyka zagrożeń; zagrożenia naturalne – zagrożenia spowodowane przez człowieka – ewakuacja ludzi i zwierząt z terenów zagrożonych	– co to są zagrożenia naturalne – co to są zagrożenia spowodowane przez człowieka – jakie są sposoby ewakuacji ludzi i zwierząt z terenów zagrożonych.	– wymienić katastrofy naturalne – wymienić katastrofy spowodowane przez człowieka
16.	określa zagrożenia życia i zdrowia podczas powodzi; zna zasady postępowania w obliczu zagrożeń powodziowych	– rodzaje powodzi – zagrożenia, jakie niesie powódź – zasady postępowania w obliczu zagrożeń powodziowych	– jakie zagrożenia niesie ze sobą woda, w tym w bezpośrednim otoczeniu – znaczenie wody w życiu człowieka	– dokonać analizy lokalnych zagrożeń powodziowych – praktycznie realizować zasady postępowania na wypadek zagrożeń powodziowych

17.	zna rodzaje zagrożeń pożarowych oraz elementy profilaktyki przeciwpożarowej	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaje zagrożeń pożarowych – profilaktyka przeciwpożarowa – karta bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – jaka jest istota różnych zagrożeń pożarowych – jakie są elementy profilaktyki przeciwpożarowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić przyczyny zagrożeń pożarowych w domu – praktycznie realizować zasady profilaktyki przeciwpożarowej
18.	posługuje się podręcznym sprzętem przeciwpożarowym	<ul style="list-style-type: none"> – podręczny sprzęt przeciwpożarowy – zasady wykorzystania gaśnic – wykorzystanie koca gaśniczego i tłumic – czynności ratownicze podczas pożaru – pożar w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są rodzaje podręcznego sprzętu gaśniczego – co można wykorzystać przy gaszeniu pożarów 	<ul style="list-style-type: none"> – posługiwać się gaśnicami różnych typów – zademonstrować wykorzystanie koca gaśniczego
19.	zna zagrożenia związane z katastrofami i awariami technicznymi	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaje katastrof – katastrofy komunikacyjne – katastrofy budowlane – katastrofy kopalniane – typowe awarie techniczne w urządzeniach hydrotechnicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie wyróżnia się katastrofy i awarie – jakie typowe zagrożenia występują w jego otoczeniu (dom, szkoła, osiedle, miasto) 	<ul style="list-style-type: none"> – określić sposoby indywidualnego postępowania w przypadku katastrof i awarii w miejscu pobytu
20.	zna źródła promieniowania i jego skutki	<ul style="list-style-type: none"> – źródła i rodzaje promieniowania – pozytywne możliwości wykorzystania źródeł promieniowania – możliwości ochrony przed promieniowaniem – indywidualne przedsięwzięcia ochrony radiologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są źródła i rodzaje promieniowania, – czy i jakie promieniowanie występuje lokalnie 	<ul style="list-style-type: none"> – określić indywidualne możliwości ochrony przed promieniowaniem

21	zna sposoby ochrony wody i żywności na wypadek zagrożeń	<ul style="list-style-type: none"> – zasady zabezpieczania środków spożywczych przed skażeniami i zakażeniami – zabezpieczanie źródeł poboru wody – uzdatnianie wody – zapobieganie zanieczyszczeniom wody – sposoby przechowywania artykułów spożywczych 	<ul style="list-style-type: none"> – powody zabezpieczania wody i żywności – jakie są zasady zabezpieczania wody i żywności 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać miejsca poboru wody w swojej okolicy – określić własne sposoby przechowywania żywności i wody w warunkach domowych
22.	zna sposoby prowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych	<ul style="list-style-type: none"> – zabiegi sanitarne częściowe i całkowite – zabiegi specjalne: odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja, dezynsekcja 	<ul style="list-style-type: none"> – co to są zabiegi sanitarne częściowe i całkowite – co to są zabiegi specjalne i co obejmują 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić konieczność prowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych
23.	zna i rozróżnia tablice i znaki bezpieczeństwa oraz oznakowanie substancji toksycznych i biologicznych	<ul style="list-style-type: none"> – tablice i znaki bezpieczeństwa – niebezpieczne substancje chemiczne – oznakowanie niebezpiecznych substancji na środkach transportu – klasy materiałów niebezpiecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są rodzaje znaków bezpieczeństwa – jakie jest znaczenie poszczególnych rodzajów znaków 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać znaczenie znaków ewakuacyjnych, ochrony przeciwpożarowej, znaków BHP oraz oznakowanie substancji toksycznych i biologicznych – wyjaśnić oznakowanie środków transportu przewożących niebezpieczne substancje

24.	określa główne zadania ochrony ludności i obrony cywilnej	– historia powstania obrony cywilnej – dokumenty międzynarodowe dotyczące ochrony ludności i obrony cywilnej – prawne podstawy funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej – zadania administracji rządowej i samorządowej w zakresie ochrony i obrony ludności	– jakie dokumenty normatywne dotyczą ochrony ludności i obrony cywilnej – jakie są prawne podstawy funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej	– wymienić i omówić zadania ochrony ludności i obrony cywilnej
------------	---	--	---	--

PROCEDURY OSIAGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Osiągnięcie celów sprecyzowanych na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. wymaga stosowania metod aktywizujących. Ich dobór zależy w znacznym stopniu od warunków, w jakich funkcjonuje szkoła. Dlatego na nauczyciela spoczywa obowiązek dostosowania zajęć dydaktycznych do zastanej sytuacji w klasie.

Nieodzowny jest podział klasy na grupy 15–16-osobowe, co umożliwi lepszą realizację programu, a przede wszystkim ułatwi omawianie zagadnień dotyczących udzielania pierwszej pomocy i pracę ucznia z wykorzystaniem internetu czy komputera. Możliwa jest wtedy daleko posunięta indywidualizacja w nauczaniu oraz kilkakrotne powtarzanie wykonywanych, konkretnych czynności ograniczających zagrożenie.

Materiał nauczania został zaplanowany na dwa semestry roku szkolnego.

W pierwszym semestrze nauczyciel i uczniowie wzajemnie się poznają. Nauczyciel ustala poziom wiedzy uczniów i na tej podstawie dostosowuje sposób prowadzenia zajęć do zainteresowań, indywidualnych cech i możliwości ucznia. Wprowadza także podstawowe słownictwo charakterystyczne dla przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa”. Nauczyciel dąży różnymi sposobami do przełamania takich barier, jak: wstyd, niezaradność, ułomność, brak umiejętności, które w sposób naturalny mogą występować wśród uczniów.

W semestrze pierwszym przewiduje się ćwiczenia praktyczne, które mają zniwelować obawy przed indywidualnym zaangażowaniem w udzielanie pierwszej pomocy. Różne inscenizowane sytuacje zagrożeń powinny przekonać ucznia do konieczności działania na rzecz innych. Sprzyja temu proponowany układ tematyczny.

W drugim semestrze nauczyciel dostarcza uczniom teoretyczne podstawy zasad bezpieczeństwa, wprowadza różnorodne ćwiczenia praktyczne i eksponuje indywidualne osiągnięcia ucznia, w tym także w działalności pozalekcyjnej. Dzięki temu uczeń może świadomie uczestniczyć w działaniach zapewniających bezpieczeństwo w jego bezpośrednim otoczeniu i ograniczających występowanie zagrożeń.

Obok zajęć programowych należy uwzględnić indywidualne zaangażowanie ucznia w kwestiach związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Umożliwiają to liczne konkursy i imprezy organizowane na szczeblu szkoły, gminy lub województwa.

Metody aktywizujące, które można zastosować podczas realizacji programu, obejmują:

- ćwiczenia praktyczne – pierwsza pomoc w różnych przypadkach zagrożeń indywidualnych i zbiorowych;
- ćwiczenia źródłowe – alarmowanie, analiza dokumentów kierowanych do ludności przez lokalne struktury zarządzania kryzysowego, regulaminu szkoły;
- dyskusje – problemy związane z zapewnianiem bezpieczeństwa sobie i społeczeństwu, psychologiczne skutki zagrożeń współczesnej cywilizacji;
- burza mózgów – tematy o zagrożeniach współczesnej cywilizacji;
- technika „dramy” – zajęcia o pierwszej pomocy przedmedycznej.

Istotne uzupełnienie treści nauczania, poza podręcznikiem i zeszytem ćwiczeń, stanowią materiały dodatkowe, których możemy szukać w mass mediach (np. wiele materiałów można przygotować w oparciu o programy telewizyjne) lub w internecie. Warto też prowadzić zajęcia z wykorzystaniem technik multimedialnych. Na lekcji można wykorzystać informacje i porady zawarte na stronach internetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz liczne wytyczne i zarządzenia organów zarządzania kryzysowego różnych szczebli.

PRPONOWANY UKŁAD TEMATYCZNY I PRZYDZIAŁ GODZIN

Numer tematu	Tytuł rozdziału	Proponowana liczba godzin
1	Alarmowanie	2
2–11	Pierwsza pomoc przedmedyczna	16
12–24	Zagrożenia życia, zdrowia i mienia we współczesnej cywilizacji	13

Łącznie na realizację programu z uwzględnieniem zajęć wprowadzających i podsumowujących proponuje się 34 jednostki lekcyjne.

PROPOZYCJA METOD OCENY OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

Kryteria oceny wiedzy i umiejętności oraz zakres wymagań ustala nauczyciel „Edukacji dla Bezpieczeństwa”, dostosowując się do „Wewnętrznego systemu oceniania” przyjętego w szkole. Ułatwia to współpracę zarówno z innymi nauczycielami, jak i z uczniami.

Proponuje się następujące ocenianie:

Ocena	Zakres wiadomości
celujący	wykraczający
bardzo dobry	dopełniający
dobry	rozszerzający
dostateczny	podstawowy
dopuszczający	konieczny

Ocenie podlega:

- wypowiedź ustna,
- sprawdziany,
- ćwiczenia praktyczne,
- test semestralny,
- prowadzenie zeszytu ćwiczeń,
- **dotatkowo dla zainteresowanych:** aktywność w czasie zajęć, zaangażowanie poza programem w danym roku szkolnym – konkursy, zawody.

Proponowana ilość prac:

- 2 sprawdziany,
- 1 test semestralny,
- minimum 2 ćwiczenia praktyczne.

Zasady poprawy:

- sprawdziany – według ustaleń „Wewnętrznego systemu oceniania”,
- ćwiczenia praktyczne – 2 razy,
- test – poprzez omówienie i zapisanie właściwych odpowiedzi.

W przypadku dłuższych nieobecności (ponad tydzień) uczeń ustala z nauczycielem dogodny termin do zaliczenia tematyki opuszczonych zajęć.

Za aktywność w czasie zajęć uczeń otrzymać może ocenę cząstkową, którą zapisuje w zeszycie ćwiczeń przy danym temacie po uzyskaniu akceptacji nauczyciela.

Za udokumentowaną aktywność poza programem w danym roku szkolnym uczeń może mieć podwyższoną ocenę końcową o jeden punkt ponad poziom uzyskany w toku zajęć programowych.

Powyższe zasady są ustalane i zapisane w zeszycie ćwiczeń na pierwszych zajęciach w roku szkolnym.

PROPOZYCJE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH WEDŁUG PRZYJĘTYCH ZASAD OCENIANIA

Poniższe założenia mają charakter przykładowy. Dotyczą wybranych tematów z poszczególnych działów, a także umożliwiają ocenianie podczas lekcji.

Lp.	Nr i nazwa tematu	Ocena dopuszczająca – uczeń potrafi:	Ocena dostateczna – uczeń potrafi:	Ocena dobra – uczeń potrafi:	Ocena bardzo dobra – uczeń potrafi:	Ocena celująca – uczeń potrafi:
1.	2. Pierwsza pomoc w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić podstawowe funkcje życiowe – wskazać kolejne czynności łańcucha ratowniczego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić zasady, według których należy postępować w przypadku zaburzeń podstawowych funkcji życiowych – opisać objawy urazów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić, na czym polega organizacja miejsca wypadku 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać znaczenie, jakie dla osoby poszkodowanej ma wsparcie psychiczne – zastosować w praktyce sposoby sprawdzania stanu świadomości poszkodowanego 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać bezbłędnie, w odpowiedniej kolejności czynności ratownicze w przypadku stanów zagrożenia życia i zdrowia
2.	4. Wstrząs pourazowy	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy w przypadku wstrząsu pourazowego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać przyczyny i objawy wstrząsów pourazowych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić i opisać rodzaje wstrząsów pourazowych 	<ul style="list-style-type: none"> – określić objawy sygnalizujące pogłębienie się wstrząsu – scharakteryzować okres pobudzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – omówić samodzielnie wybrane pozycje książkowe dotyczące problemu wstrząsów pourazowych – wymienić miejsca, w których można uzyskać fachowe informacje na temat wstrząsów pourazowych
3.	5. Sposoby ewakuacji poszkodowanych	<ul style="list-style-type: none"> – zastosować techniki podnoszenia i transportowania poszkodowanych w różnych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> – omówić różne sposoby odciągania i ewakuacji poszkodowanych 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnić, jak ograniczyć obciążenie własnego kręgosłupa w przypadku podnoszenia poszkodowanych – opisać, jak bezpiecznie układać poszkodowanego na noszach 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządzić prowizoryczne nosze za pomocą różnych metod 	<ul style="list-style-type: none"> – kierować grupą z zastosowaniem różnych technik

4.	6. Pierwsza pomoc w przypadku nagłych zasłabnięć, omdleń i utonięć	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić treść wezwania pogotowia lub lekarza – zastosować pozycję bezpieczną 	<ul style="list-style-type: none"> – omówić zasady pierwszej pomocy w przypadku omdleń, zasłabnięć i utonięć 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić przyczyny zasłabnięć – pokazać i opisać pozycje, jakie należy zastosować w przypadku różnych urazów 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać, jak zapobiegać zasłabnięciom i omdleniom – wykonać bezbłędnie, w odpowiedniej kolejności czynności ratownicze w przypadku nagłego zasłabnięcia, omdlenia i tonięcia 	<ul style="list-style-type: none"> – omówić samodzielnie wybrane pozycje książkowe dotyczące problemów zasłabnięć – wymienić miejsca, w których można uzyskać fachowe informacje na temat nagłych zasłabnięć, omdleń i pierwszej pomocy tonącemu
5.	9. Urazy spowodowane prądem elektrycznym	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy w przypadku porażenia prądem elektrycznym w różnych sytuacjach (dom, warsztat, pracownia, teren niezabudowany) 	<ul style="list-style-type: none"> – omówić urazy spowodowane przez prąd elektryczny – wymienić czynniki wpływające na urazy spowodowane prądem elektrycznym 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać charakterystyczne cechy oparzeń prądem elektrycznym 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać, w jakich przypadkach może powstać porażenie prądem stałym – opisać, jak zmniejszyć możliwość urazu w wyniku wyładowań atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać w swoim najbliższym otoczeniu miejsca, w których istnieje szczególne zagrożenie porażenia prądem elektrycznym, oraz określić konkretne zasady przeciwdziałania im
6.	10. Oparzenia chemiczne	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy w przypadku oparzeń chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać rodzaje zagrożeń, jakie występują przy udzielaniu pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać poparzenia wymagając szczególnej troski 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać objawy oparzenia układu pokarmowego – opisać czynności, które należy podjąć w przypadku urazów dróg oddechowych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić i opisać kolejne czynności w przypadku urazu gałki ocznej
7.	12. Złamania kości i uszkodzenia stawów	<ul style="list-style-type: none"> – udzielić pierwszej pomocy w przypadku złamania, zwichnięcia, skręcenia 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać zastosowanie podręcznych środków do unieruchomienia kończyn dolnych i górnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać warunki i miejsca sprzyjające urazom – wymienić objawy różnych złamań 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać przyczyny urazów w układzie kostno-stawowym – rozróżnić i opisać złamania, zwichnięcia i skręcenia 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać najnowsze metody stosowane przy opatrywaniu urazów układu kostno-stawowego

8.	14. Panika i sposoby jej zapobiegania	<ul style="list-style-type: none"> – określić, jak należy postępować w przypadku paniki, aby ograniczyć zagrożenie życia 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić czynniki sprzyjające panicznym reakcjom tłumu oraz podać sposoby postępowania w takiej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzować zjawisko paniki – określić, w jaki sposób wyzwała się panika u poszczególnych osób 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać mechanizmy paniki oraz zagrożenia wynikające ze zbiorowych reakcji tłumu 	<ul style="list-style-type: none"> – podać przykłady paniki w dziejach
9.	16. Zagrożenia życia i zdrowia podczas powodzi	<ul style="list-style-type: none"> – opisać zagrożenia związane z powodzią – wymienić czynności podczas ewakuacji powodziowej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać zagrożenia, jakie stwarza woda – podać metody ograniczania negatywnych skutków powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać znaczenie wody w życiu człowieka – wskazać podstawowe czynności biernej ochrony przeciwpowodziowej – wskazać lokalne zagrożenia powodziowe 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonać analizy lokalnych zagrożeń związanych z wodą – sporządzić indywidualny plan postępowania na wypadek lokalnych zagrożeń hydrologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić czynności, które należy podjąć po ustąpieniu powodzi – wymienić struktury centralne i lokalne zarządzania kryzysowego w przypadku powodzi
10.	18. Posługiwanie się sprzętem ppoż. i postępowanie w wypadku pożaru	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić przyczyny powstawania pożarów – określić, jakie substancje można gasić wodą, a jakie nie – wezwać telefonicznie pomoc do gaszenia pożaru 	<ul style="list-style-type: none"> – omówić sposoby ochrony na wypadek pożaru – dokonać podziału pożarów ze względu na rodzaj palącego się materiału 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać zasady ratowania ludzi, zwierząt i mienia – określić stopień zagrożenia pożarowego we własnym domu 	<ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzować elementy profilaktyki przeciwpożarowej – omówić istotę różnych zagrożeń pożarowych 	<ul style="list-style-type: none"> – opracować instrukcję ppoż. konkretnego obiektu
11.	23. Oznakowanie niebezpiecznych substancji toksycznych i biologicznych	<ul style="list-style-type: none"> – nazwać tablice i znaki bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić rodzaje znaków bezpieczeństwa – podać znaczenie poszczególnych rodzajów znaków 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać znaczenie znaków ewakuacyjnych, ochrony przeciwpożarowej, BHP oraz oznakowanie substancji toksycznych i biologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić, dlaczego należy dążyć do jednoznacznego rozumienia informacji – opisać, czym wyróżniają się tablice i znaki BHP 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnić rozmieszczenie tablic i znaków bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania i nauki
12.	24. Główne zadania ochrony ludności i obrony cywilnej	<ul style="list-style-type: none"> – określić podstawowe zadania ochrony i obrony cywilnej 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić powinności obywatelskie w zakresie ochrony i obrony cywilnej 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić i opisać elementy systemu krajowego ratownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzować regulacje prawne ochrony i obrony cywilnej 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić funkcjonowanie obrony cywilnej w poszczególnych państwach europejskich

